

11 Ιουλίου 2014

Αμπελουργία και κρασιά αγιορειτών από την Επανάσταση ως τον 20ο αι.

/ [Πεμπουσία](#)

Image not found or type unknown

Ο 19^{ος} αι. σηματοδοτεί μια μικρή αναγέννηση στο Άγιον Όρος. Η οργάνωση, η συνεργασία των μονών και η βοήθεια απ το εξωτερικό φέρνει αποπληρωμή των χρεών, ανακαίνιση αρκετών μονών και μια στοιχειώδη ευημερία. Όλα αυτά διακόπτονται απότομα με την Επανάσταση του 1821.

Φωτ.: Άρης Φωτιάδης

Οι επαναστάτες μοναχοί ενώθηκαν με τις δυνάμεις της Μακεδονίας και νικήθηκαν. Οι Τούρκοι έστειλαν 3.000 στρατό στο Όρος. Την υποδούλωση και τα δεινά που δεν είχαν υποστεί οι αγιορείτες επί 400 χρόνια τα έζησαν την επόμενη δεκαετία. Οι λεηλασίες, τα πρόστιμα, οι απαγχονισμοί ήταν καθημερινά φαινόμενα. Τα μοναστήρια ήταν υποχρεωμένα να συντηρούν όλο αυτό τον στρατό. Στην Λαύρα για παράδειγμα έμειναν 750 Οθωμανοί στρατιώτες από το 1821 ως το 1830. Η Μονή όχι μόνο τους τροφοδοτούσε αλλά έπρεπε να πληρώνει και τους μισθούς τους.

Πολλές μονές κατάφεραν να φυγαδέψουν τα ιερά τους κειμήλια στην υπόλοιπη Ελλάδα και τα ξαναπήραν με την ίδρυση του ελληνικού κράτους.

Μεταξύ 1821-26 από τους 2.980 μοναχούς απέμειναν μόνο 590. Αυτό είχε αντίκτυπο και στους αμπελώνες των μονών που βρέθηκαν άλλη μια φορά χωρίς χέρια. Τα περισσότερα αμπέλια έμειναν απεριποίητα, η παραγωγή κρασιού μειώθηκε και οι μοναχοί επιδόθηκαν κυρίως στην παραγωγή τσίπουρου που ήταν ευκολότερη και δεν απαιτούσε καλής ποιότητας σταφύλια. Τα δύσκολα αυτά χρόνια τα μετόχια εκτός Όρους με τα προϊόντα που παρήγαγαν στήριξαν τους Αθωνίτες.

Μετά την απελευθέρωση το ελληνικό κράτος έστειλε μια μικρή βοήθεια προς τις μονές αλλά μόνο μετά το 1830 άρχισαν να αποκαθίστανται οι ζημιές. Το Περιβόλι της Παναγιάς θα ζούσε υπό τουρκική κατοχή μέχρι το 1912.

Το 1839 η θέσπιση του 'Χάτι Σερίφ Γκιουλχανέ' φέρνει μεταρρυθμίσεις στις Τουρκοκρατούμενες περιοχές και ευνοεί το εμπόριο. Τις επόμενες δεκαετίες ξεκινά μια αναδιοργάνωση στη διοίκηση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας πάνω στα δυτικά πρότυπα. Είναι η εποχή που ανθίζει εμπορικά η Θεσσαλονίκη αλλά και η αθωνική πρωτεύουσα, οι Καρυές, που αποτελούν μια μικρογραφία της.

Η Θεσσαλονίκη των μέσων του 19^{ου} αι. σφύζει από ταβέρνες. Οι ταβερνιάρηδες μάλιστα πληρώνουν υψηλότερο φόρο από τους εμπόρους. Η ανάπτυξη των Καρυών είναι εκπληκτική, με αποτέλεσμα πλήθος λαϊκών να εμπορεύεται στις αγορές της. Σε μια πολύβουη αγορά δεν θα μπορούσαν φυσικά να λείπουν τα οινοπνευματοπωλεία, που δημιουργούν πονοκέφαλο στον Πατριάρχη και στους άγιους πατέρες. Η παραγωγή κρασιού και τσίπουρου έχει αποκατασταθεί στις μονές και τις σκήτες και το αγαθό του Βάκχου ρέει άφθονο στην αγορά των Καρυών. Το 1881 ο Πατριάρχης Ιωακείμ ο Γ΄ ζητά από την Ιερά Κοινότητα, το ανώτατο διοικητικό όργανο του Άθω, την λήψη μέτρων για τα οινοπνευματοπωλεία. Παρά τις κατά καιρούς αποφάσεις των πατέρων η αγορά

των Καρυών εξακολουθούσε να ζει σε φρενήρεις ρυθμούς. Το 1891 η Ιερά Κοινότητα αποφασίζει το κλείσιμο των καταστημάτων και εργαστηρίων που είχαν οι λαϊκοί και υπερέβαιναν τα 100. Μάλλον όμως ούτε αυτό το αυστηρό μέτρο τηρήθηκε. Σε συμβόλαιο του 1895 με τον παπα-Γαβριήλ, έναν από τους 3 παντοπώλες των Καρυών, απαγορεύεται αυστηρώς «η πώλησις σαμπάνιας Μπορντώ, μύρας και των τοιούτων, η εν ποτηρίοις πώλησις οίνου και ετέρων διαφόρων οινοπνευματωδών ποτών, έστω και δωρεάν προσφερομένων εν τοις καταστήμασιν....». (1)

Σκοπός της απόφασης είναι να σταματήσει το εμπόριο των λαϊκών στις Καρυές και να προστατευτεί η ιερότητα του τόπου. Δύο χρόνια αργότερα εκδόθηκε και σιγίλλιο από το Οικουμενικό Πατριαρχείο που επικύρωνε την απόφαση της Ιεράς Κοινότητας για τη λειτουργία μόνον 3 παντοπωλείων και 46 εργαστηρίων.

Η κινητικότητα του εμπορίου δίνει και την ώθηση στους αμπελώνες. Η αγορά των Καρυών καταναλώνει κρασί αλλά και το εμπορεύεται εκτός Όρους. Ο μοναχός Ευλόγιος Κουρίλας ο Λαυρεώτης αναφέρει ότι στα τέλη του 19^{ου} αι. η μονή Μεγίστης Λαύρας έχει απέραντους αμπελώνες. Μόνο ο αμπελώνας του κυρ Ησαΐου, τον υπολογίζει στα 200 στρέμματα περίπου, έβγαζε 300-400 φορτία σταφύλια. Το δε τεράστιο βυτίο κρασιού, το ονόμαζαν παππού επειδή ήταν παμπάλαιο, χωρούσε 17.000 οκάδες, κάπου 21.7 τόνους. Μεγέθη τεράστια σε μία μόνο μονή.

Ο 20^{ος} αι βρίσκει τον αγιορείτικο αμπελώνα σε πλήρη άνθηση. Ο γέροντας Γαβριήλ αναφέρει οτι εκείνα τα χρόνια η Μονή Διονυσίου παράγει 50.000 οκάδες (64 τόνους) Μονοξυλίτη, το διάσημο κρασί του Άθω. Το 1912 οι μοναχοί γιορτάζουν μια 'εθνική' Ανάσταση, την απελευθέρωση από τους Τούρκους. Όμως οι περίοδοι γαλήνης λίγο κρατούν.

Τα επόμενα χρόνια οι αγιορείτες και τα αμπέλια τους θα έρθουν αντιμέτωποι με δυο μεγάλες καταστροφές, που θα αλλάξουν την πορεία ενός ιστορικού αμπελώνα. Την φυλλοξήρα, την ασθένεια που αφάνισε τον ευρωπαϊκό αμπελώνα, και την Μικρασιατική καταστροφή. Θα αφήσει η Παναγία το περιβόλι της να αφανιστεί;

Ι. Μ. Χατζηφώτη, «Η καθημερινή ζωή στο Άγιον Όρος», εκδ. Παπαδήμα 1999.